

اتکای بودجه عمومی کشور به نفت؛ فرصت یا تهدید؟

نیکنام هوشیار
سجاد قاسمی

سرشناسه : هوشیار، نیکنام
 عنوان و نام پدیدآور : اتکای بودجه عمومی کشور به نفت؛ فرصت یا تهدید؟
 مشخصات نشر : هوشیار، نیکنام، سجاد قاسمی
 مشخصات ظاهری : نشر کیسان / ۱۳۹۳
 شابک : ۱۲۴ ص
 وضعیت فهرست نویسی : ۱۹-۶-۷۴۸۱-۶۰۰-۹۷۸-۹۰۰۰۰۰ ریال
 موضوع : نفت-ایران-صنعت و تجارت-جنبه های اقتصادی
 موضوع : نفت-ایران-صنعت و تجارت-جنبه های سیاسی
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ هـ ۹۲ الف / ۹۵۷۶ HD
 رده بندی دیویی : ۳۳۸/۲۷۲۸۲۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۵۹۰۹۸

نام اثر : اتکا بودجه عمومی کشور به نفت؛ فرصت یا تهدید
 نام مؤلفین : هوشیار، نیکنام- سجاد قاسمی
 گرافیکست : صدیقه قلیان
 ناشر : کیسان
 قطع : رقعی
 چاپ : پیشگام
 نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۳
 شمارگان : ۱۰۰ نسخه
 قیمت : ۹۰۰ تومان
 شابک : ISBN: 978-600-7481-19-6

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۳.....	فصل اول.....
۳.....	اقتصاد نفتی.....
۱۲.....	نقش نفت در اقتصاد سیاسی ایران.....
۲۰.....	دستیابی به اقتصاد بدون نفت.....
۲۹.....	فصل دوم.....
۳۰.....	عوامل موثر بر درآمد نفت خام کشور.....
۳۲.....	عوامل کاهش قیمت نفت.....
۳۳.....	تبعات کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران.....
۳۴.....	دلایل افزایش قیمت نفت.....
۳۸.....	تبعات افزایش قیمت نفت.....
۴۰.....	شوک نفتی.....
۴۳.....	راهکارهای مقابله با پیامدهای منفی سیر نزولی قیمت نفت.....
۴۴.....	ساختار جهانی نفت.....
۴۹.....	عملکرد دولت در رابطه با درآمدهای نفتی.....
۵۱.....	کاهش وابستگی به نفت با حمایت از تولید ملی.....
۵۵.....	اولویت ها در سرمایه گذاری نفتی ایران.....
۶۱.....	فصل سوم.....
۶۲.....	جهانی شدن اقتصاد نفت.....
۶۵.....	اوپک و جهانی شدن.....
۸۹.....	فصل چهارم.....
۸۹.....	فلسفه اقتصاد مقاومتی.....
۹۴.....	صنعت نفت تجلیگاه اقتصاد مقاومتی.....
۹۵.....	ابعاد برجسته اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت.....

کاهش و حذف تدریجی خام فروشی منابع نفت و گاز	۹۷
حمایت از تولید کنندگان داخلی	۹۸
حمایت از پژوهش های تولید محور	۹۸
اقتصاد بدون نفت، راهبردی خردمندانه	۹۹
چالش های درآمدهای نفتی در اقتصاد ایران	۱۰۴
تزریق دلارهای نفتی به اقتصاد ملی	۱۰۶
راهکارهای خروج از اقتصاد نفتی	۱۰۸
فصل پنجم	۱۱۳
اگر نفت در اختیار غربی ها بود	۱۱۴
قطع وابستگی به نفت	۱۱۵
قطع وابستگی به نفت	۱۱۵
اقتصاد و ملت ایران باید از نفت جدا شود	۱۱۷
نفت را مفت می فروشیم؛ آمادگی برای روزی که نفت تمام شود	۱۱۷
نفت ابزار توسعه و قدرت سیاسی کشور باید باشد	۱۱۸
اقتصاد وابسته به نفت، میراث رژیم پهلوی	۱۱۹
اقتصاد منهای نفت	۱۲۰
ضربه اقتصادی نفت به ایران	۱۲۰
آمادگی برای کاهش درآمد نفتی	۱۲۱
منابع و مأخذ	۱۲۳

مقدمه

صنعت نفت از موثرترین و بزرگترین صنایع در جهان و به ویژه ایران است. نفت، علاوه بر اینکه منبع عمده تأمین انرژی در دنیای امروز است، نقش مهمی نیز در تعیین میزان قدرت ملی و اعتبار بین‌المللی کشورهای مختلف ایفا می‌کند. بخش نفت در اقتصاد ایران سال‌های زیادی است که عمده درآمد ملی کشور را تأمین می‌کند. از طرفی با توجه به اینکه کشورهای در حال توسعه با منابع محدود و نیازهای نامحدود روبه‌رو هستند و نمی‌توانند تمام بخش‌های اقتصادی را همزمان توسعه دهند، باید به بخش‌های مهم و کلیدی خود اولویت دهند.

ذخایر عظیم نفت جهان در ایران، خلیج فارس، عراق، عربستان سعودی، آمریکای جنوبی، آمریکا، کانادا، روسیه (ولگا، اورال و سبیری غربی)، آفریقا، لیبی، نیجریه، ونزوئلا، خلیج مکزیک و دریای شمال قرار دارد. حدود ۷۵ درصد از کل منابع نفت موجود جهان در خاورمیانه واقع است. نفت به تنهایی یک کالای اقتصادی، سیاسی یا استراتژیک نیست، بلکه این سه خصوصیت را توأم دارد و نمی‌توان صرفاً به یکی از وجوه آن توجه کرد. رسوخ نفت در تمامی زوایای زندگی بشر، آن را به صورت یک کالای حیاتی درآورده و اساساً در حال حاضر زندگی صنعتی بدون نفت میسر نیست.

امروزه اکثر اندیشمندان اقتصاد سیاسی اجماع دارند که فرایند توسعه یافتگی سیاسی و اقتصادی و بالطبع امنیت ملی کشورهای صادرکننده نفت تحت تأثیر درآمدهای نفتی و به عبارتی اقتصاد نفتی این کشورها قرار دارد. تأثیرپذیری حیات سیاسی و به طور مشخص امنیت ملی از نفت در چند دهه اخیر نمودهای متفاوتی داشته است. برخی از ویژگی‌های صنعت نفت از قبیل وابستگی به فراز و نشیب تقاضا و مصرف در بیرون از مرزهای ملی، وابستگی صنعت نفت به

تکنولوژی های پیچیده کشورهای صنعتی و شرکت های چند ملیتی، وابستگی به سرمایه گذار کلان برای اکتشاف و استخراج و کنترل قیمت نفت به وسیله نیروهای بین المللی، گستره و عمق تاثیرگذاری این ماده را بر سرنوشت ملی بیشتر کرده است.

بدین ترتیب می توان گفت وابستگی کشورمان به درآمد نفتی در عرصه اقتصاد بین الملل یک روی مساله است. روی دیگر مساله در تعامل امنیت ملی کشور با درآمدهای نفتی، تاثیری است که نفت در عرصه داخلی بر حیات اجتماعی و اقتصادی دارد. متأسفانه باید اذعان نمود که اگر نفت را از اقتصاد ملی حذف نماییم تمام ارکان حیات اقتصادی و اجتماعی و حتی سیاسی ما شدیداً تحت الشعاع آن قرار می گیرد. تزریق سرمایه به بخش صنعت، واردات کالاهای اساسی، تامین و دستیابی به تکنولوژی جدید صنعتی و نظامی و تامین انرژی داخلی، وابسته به درآمدهای نفتی است. به عبارتی صریح تر امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی و حتی از دیدگاهی فراتر، امنیت و ثبات سیاسی کشور تحت تاثیر درآمدهای نفتی و به عبارتی اقتصاد نفتی می باشد.

در این کتاب ضمن تشریح نقش نفت در اقتصاد و بررسی ابعاد و زوایای اقتصاد نفتی، به متغیرهای موثر بر بازارهای نفت اشاره می شود و عوامل موثر بر میزان درآمد نفت خام کشور مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و در ادامه ضمن تبیین اقتصاد جهانی نفت و تشریح تاثیر اقتصاد مقاومتی در صنعت نفت، در خاتمه به اجمال به گزیده ای از بیانات مقام معظم رهبری پیرامون نفت و درآمدهای نفتی پرداخته می شود.